

Η ΕΝ ΚΟΡΣΙΚΗΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

[Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΗ'

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΡΥΩΝ.

Ἦδη ἐν τῷ *Προλόγῳ* τοῦ ἀνα χειρας πονήματος ἐξέθεσα τοὺς λόγους, ὅτινες παρεκίνησαν τὸν διακεκριμένον ὁμογενῆ ἱατρὸν κ. Σταῦρον Μεταξᾶν, ἵνα, τῇ συμπράξει τοῦ φιλογενεστάτου κ. Χρηστάκη Ζωγράφου, ἰδρῦσῃ ἐν Καρυαῖς σχολεῖον πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ὁλονὲν ἐκλειπούσης γλώσσης τῶν Ἑλλήνων τούτων. Διδάσκαλος τοῦ σχολείου τούτου ἐξελέγην ἐγώ.

Ἐφθασα εἰς Καρυὰς μετὰ τῆς συζύγου μου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1885.

Ἦδη δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐφθασα ἐκεῖ, παρετήρησα ὅτι ἐγὼ καὶ ἡ οἰκογένειά μου ἤμεθα τὸ ἀντικείμενον τῆς περιεργείας, καὶ οὕτως εἰπεῖν τῆς φρικῆς ἐκ μέρους πολλῶν χωρικῶν. Παρετήρουν ὅτι κἄτι τι ὑπῆρχε πρὸς βλάβην μου, ἀλλ' ἀκριβῶς δὲν ἐνόουν τί ἦτο αὐτό.

Ἠθέλησα ν' ἀρχίσω ἀμέσως τὸ ἔργον μου· ἀλλ' ὅμως τοῦτό μοι ὑπῆρξεν ἀδύνατον, διότι δὲν εἶχον ἔγγραφον ἀδειαν τοῦ Νομάρχου καὶ τοῦ Ἐπιστάτου τῆς Ἀκαδημίας ἐν Κορσικῇ. Ἐζήτησα ἐγκαίρως τοιαύτην, ἀλλὰ δὲν μοι ἐδόθη. Ἐδέησε δὲ ἵνα ἐπὶ τούτῳ ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς ταξειδεύσῃ εἰς Κορσικὴν. Ἐπὶ τέλους δὲ κατὰ μῆνα Νοέμβριον ἐλάβομεν τοιαύτην.

Τὴν ὄλως δωρεάν ἀποστολὴν τῶν ἀναγκαίων τοῖς μαθηταῖς βιβλίων λίαν φιλοφρόνως ἀνεδέχθη ὁ ἐν Ἀθήναις Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, τοῦ ὁποίου ὁ πρόεδρος κ. Κ. Παπαρηγόπουλος, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1885, ἐπεμψεν ἱκανὸν ἀριθμὸν Ἀλφαβηταρίων, Ἀναγνωσματῶν καὶ Συλλογῶν ἁσμάτων, τὰ ὁποῖα δωρεάν διανεμήθησαν τοῖς μαθηταῖς. Ὁ δ' ἐν Μασσαλίᾳ φιλογενεστάτος κ. Στ. Ζαφειρόπουλος λίαν εὐγενῶς εὐρησθήσῃ τὴν προσφέρει εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο συλλογὴν τῶν δαπάναις αὐτοῦ ἐκδοθέντων Γεωγραφικῶν Χαρτῶν. Τὰ ἐπιπλα δὲ τοῦ ἰδίου τούτου σχολείου ἠγοράσθησαν διὰ συνδρομῆς τῶν ΚΚ. Σ. Μεταξᾶ, Γ. Στεφανοπούλου Κορνηνοῦ καὶ Ν. Β. Φαρδῦ.

Ἐν Καρυαῖς, ὡς καὶ εἰς ὅλα τὰ χωρὶα τῆς Γαλλίας, ὑπάρχουσι σχολεῖα τῆς Κυβερνήσεως θηλέων καὶ ἀρρένων. Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ὑποχρεωτική. Ὅλα δὲ τὰ παιδιά τῶν Καρυατῶν, ἀρρενα καὶ θήλεα, ὀφείλουσι νὰ φοιτήσιν εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα ἀπὸ

τῆς ὀγδόης πρωϊνῆς ὥρας μέχρι τῆς ἐνδεκάτης, καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης μετὰ μεσημβρίαν μέχρι τῆς τετάρτης.

Ἐκ περισσοῦ δ' ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, συντηρεῖ Ἑλληνα διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος χρεωστεῖ νὰ διδάσκῃ τὴν Καρυατικὴν νεολαίαν, ἀρρένων καὶ θηλέων, τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλώσσαν, ἀπὸ τῆς τετάρτης ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς πέμπτης.

Τὴν ἰδίαν ταύτην ὥραν ὄφειλον καὶ ἐγὼ νὰ χρησιμοποιήσω ὅπως διδάξω ἐν τῷ σχολείῳ μου.

Ἐπὶ παρουσίᾳ δὲ τοῦ κ. Σ. Μεταξᾶ ἤνοιξα τὸ σχολεῖόν μου τὴν 16 Νοεμβρίου 1885. Ἐνεγράφησαν 25 μαθητῆραι καὶ 20 μαθηταί, οἵτινες ἐξηκολούθησαν νὰ φοιτῶσι τακτικῶς ἐπὶ ἓνα περίπου μῆνα. Μετὰ ταῦτα δ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἤρχισε νὰ ἐλαττοῦται οὕτως, ὥστε κατὰ μῆνα Ἰούνιον δὲν ἐφοίτων πλέον εἰς τὸ σχολεῖόν μου εἰμὴ δύο-τρεις μαθηταί καὶ δέκα μαθητῆραι. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1886, ὁπότε οἱ ἰδρυταί τοῦ σχολείου τούτου κατενόησαν τὸ ἀνωφελὲς τῆς ὑπάρξεώς του.

Ἐκ τῶν φοιτησάντων εἰς τὸ σχολεῖόν μου μαθητῶν καὶ μαθητῆραιν οὐδεὶς καὶ οὐδεμία πλὴν μιᾶς ὠμίλει τὴν ἑλληνικὴν γλώσσαν, δηλαδή τὸ ἰδίωμα τῶν Καρυῶν. Οἱ πλείστοι δὲ τούτων ἠγνόουν καὶ τὰς συνηθεστάτας τῶν λέξεων, ἧτοι *ἡραμί, νερό*, κλπ. Ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ διδάξω τὴν Ἑλληνικὴν οὐχὶ πρὸς Ἑλληνας, ἀλλὰ πρὸς ξένους. Τουτέστιν, ὅσους ἤθελον νὰ δώσω ἐξηγήσεις, ἠναγκαζόμεν νὰ μεταχειρισθῶ τὴν γαλλικὴν γλώσσαν.

Ἡ κατάστασις αὕτη τῶν μαθητῶν μὲ ἠνάγκασε νὰ μεταχειρισθῶ μέθοδον διδασκαλίας ὄλως διάφορον τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις. Σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τοῦ σχολείου τούτου ἦτο ἡ ἐνίσχυσίς τῆς ὁλονὲν ἐκλειπούσης μητρικῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων τούτων. Οἱ φοιτήσαντες δὲ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο μαθηταί ἦσαν ἡλικίας 8 ἕως 14 ἐτῶν, αἱ δὲ μαθητῆραι ἦσαν 10 ἕως 25 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν. Ὡς δὲ καὶ ἀνωτέρω διέλαβον, οὐδεὶς καὶ οὐδεμία εἴξευρε νὰ ἐκφράσῃ ἑλληνιστὶ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην τῶν ἰδεῶν. Ἠναγκάσθη λοιπὸν κατὰ πρῶτον νὰ διδάξω ἀπλὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν καὶ νὰ ἐπιστήσω ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν μου εἰς τὴν ἐκμάθησιν διαλόγων τῆς κοινῆς χρήσεως, τοὺς ὁποίους ἐγὼ μὲν ἔγραφον ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος, οἱ δὲ μαθηταί ἐκεῖθεν ἀντέγραφον. Οὕτω δὲ οἱ μαθηταί συνείθιζον ἐκ πείρας νὰ ὀρθογραφῶσι τὰς λέξεις καὶ φράσεις, τὰς ὁποίας ἐμάθωνον. Διὰ τοὺς μαθητάς δὲ τῆς κατωτάτης ἡλικίας ἐζήτησα παρὰ τοῦ κ. Σ. Μεταξᾶ ἐν κιβώτιον τῆς πραγματογνωσίας, ὁ ὁποῖος μοὶ ἔστειλε τὸ

τοῦ ἐν Παρισίοις κ. Ch. Delagrave. Διὰ τοῦ κιβωτίου τούτου ἐδίδασκον τοὺς μαθητὰς τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα τῶν ἐν αὐτῷ ἀντικειμένων καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἑλληνιστί. Δι' ἀποστήθισιν δὲ ἔδιδον εἰς αὐτοὺς δημῶδη ἄσματα, τὰ ὅποια καὶ ἔψαλλον εἰς τὸ τέλος ἐκάστης παραδόσεως. Ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τῆς διδασκαλίας ἰδίως ὠφελήθησαν μεγάλως αἱ μαθήτριάι οὕτως ὥστε, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν κ. Α. Λασκαρίδης, ὁ ὅποιος κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ 1886 ἐπεσκέφη τὸ σχολεῖόν μου ἠδυνήθη νὰ συνδιαλεχθῇ ἑλληνιστί μετ' αὐτῶν καὶ νὰ δημολογήσῃ τὰς ἐν βραχεῖ χρόνῳ μεγάλας προσόδους των. Αὐτὸ τοῦτο ἐξηκρίβωσεν αὐτοπροσώπως καὶ ὁ ἐκ Μασσαλίας κ. Στ. Βλαστός, κατὰ μῆνα Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἀλλὰ καὶ ὁ κ. Edouard Chanal, ἀντιπρύτανης τῆς Κορσικῆς, ὅτε κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ 1886 ἐπεσκέφη τὸ σχολεῖόν μου καὶ ἐξήτασε τὰς μαθητριάς μου, ὠμολόγησεν ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο τῆς διδασκαλίας ἦτο καταλληλότερον ἰδίως διὰ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἐπεδίωκον. Μετὰ πεποιθήσεως λοιπὸν λέγω ἐνταῦθα ὅτι δύναται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ν' ἀναγεννηθῇ παρὰ τοῖς κορασίοις τῆς ἀποικίας ταύτης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γυνή, ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ἀνατροφῆς, εἶναι ἡ βᾶσις τῆς οἰκογενείας, διὰ τοῦτο καὶ πάλιν μετὰ πεποιθήσεως λέγω ὅτι δύναται νὰ σωθῇ ἡ ἀποικία αὕτη, ἐὰν ἐγκαίρως ληφθῇ σπουδαία πρόνοια περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ γυναικείου φύλου αὐτῆς.

Διατί λοιπὸν δὲν προώδευσεν τὸ σχολεῖον τοῦτο; — Διότι ὁ ἕτερος Ἕλλην διδάσκαλος, φοβηθεὶς μήπως ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ νέου τοῦτου σχολεῖου, θεωρήσῃ περιττὴν τὴν διδασκαλίαν του, καὶ κατὰ συνέπειαν τὸν παύσῃ, ἐκίνησε πάντα λίθον ὅπως φέρῃ προσκόμματα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο. Ἐγύριζε δὲ ἀπὸ θύρας εἰς θύραν καὶ παρεκάλει, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του, ὅπως τῷ πέμπωσι τὰ παιδία των... Λυποῦμαι νὰ τὸ δημολογήσω. Ἐπραξε πᾶν θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον, ὅπως τύχῃ τοῦ σκοποῦ του. Ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις, διὰ τοῦ Ἐπιστάτου τῆς Ἀκαδημίας, εἶναι ἐν γνώσει ὄλων τούτων. Τὸν ἀνέχεται δέ, διότι τινὲς τῶν Βουλευτῶν τῆς Κορσικῆς, χάριν ἰδιοτελῶν συμφερόντων, τὸν ὑποστηρίζουσιν.

Ἄφ' ἑτέρου δὲ ἡ Αὐλὴ τῆς Ρώμης, ἅμα ἔμαθεν ὅτι οἱ Σχισματικοὶ ἔμελλον ἐν Καρυαῖς νὰ ἰδρῶσιν σχολεῖον, ἐνόμισεν ὅτι τὸ σχολεῖον τοῦτο ἦτο θεολογικὸν καὶ ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι ἤλθον ἐξ Ἀνατολῶν, ὅπως ἀρπάσωσι τὸ ποιμνίον τῆς τοῦτο. Ὅταν δ' ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, ἐπισκεφθεὶς τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Αἰακκίου, τῷ ἔδωκε τὸν λόγον τῆς τιμῆς του καὶ διεβεβαίωσεν αὐτὸν

ὅτι οὐδὲ ὡς πρόκειται περὶ ὀρησκείας, ἐκεῖνος τῷ ἀπήντησεν:

— Σᾶς πιστεύω, Κύριε Μεταξᾶ, ἀλλ' ὁ Σχισματικὸς τὸν ὁποῖον ἐπέμψατε εἰς Καρυαῖς, διὰ μόνης τῆς ἐπαφῆς του δύναται νὰ διαφθεῖρῃ τὸ ἐκεῖ ποιμνίον μου. Ὅθ' ἦτο δὲ πολὺ καλλίτερον νὰ πέμψετε ἐκεῖ ἀντὶ τοῦ Σχισματικοῦ διδασκάλου ἄλλον τοιοῦτον καθολικόν.

Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, ἀπαντήσας εἰς ταῦτα ὅτι ἠγνόει ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἔπεμψεν εἰς Καρυαῖς εἶχε ψώραν, ἀνεχώρησεν.

Λοιπὸν καὶ ἡ Αὐλὴ τῆς Ρώμης διὰ τῶν δύο ἐν Καρυαῖς ὀργάνων τῆς, τοῦ Ἑλληνος ἱερέως καὶ τοῦ Λατίνου ἱερέως, ἐκίνησε πάντα λίθον ὅπως μὲ ἀναγκάσῃ νὰ ἐγκαταλείψω τὰς Καρυαῖς. Δὲν ἀναφέρω δ' οὐδὲν τῶν ὅσα ὑπέστην ἀπὸ τοὺς ἁγίους τούτους, διότι φοβοῦμαι νὰ μὴ περιπέσω εἰς περιουτολογίαν.

Τὸ τελευταῖον κτύπημα κατὰ τοῦ σχολεῖου τοῦτου ἐδόθη ἀπὸ δύο μοναχοὺς ἐκ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Βίκω, καὶ ἰδίως τοῦ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν Stephanini καλουμένου, ὅτινες, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1886, ἤλθον εἰς Καρυαῖς διὰ τὸ Ἰωβιλαῖον. Οἱ Ἅγιοι οὗτοι Πατέρες, ἅμα ἔφθασαν εἰς Καρυαῖς, ὡς πρώτιστον τῶν ἱερῶν καθηκόντων των ἐθεώρησαν τὸ νὰ κατηγήσουν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ τοὺς Καρυάτας νὰ μὴ στέλλωσι τὰ παιδία των εἰς τὸν Σχισματικὸν διδάσκαλον, καὶ μάλιστα ν' ἀποφεύγουν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἀφωρισμένου τούτου. Οἱ θεόστυνοι λόγοι αὐτῶν εὔρον ἠγῶ εἰς τὰ ὦτα καὶ εἰς τὰς καρδίας τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος τῶν Καρυῶν, διὸ καὶ ἔκτοτε τὸ σχολεῖόν μου τοῦτο ἤρχισε νὰ μὴ συχνάζεται πλέον ὑπὸ τῆς Καρυατικῆς νεολαίας, μέχρις οὗ, κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ 1887, οἱ ἰδρυταὶ αὐτοῦ ἀπεφάσισαν ὀριστικῶς τὸ κλείσαιμόν του.

N. B. ΦΑΡΔΥΣ

ΚΥΝΕΣ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΟΙ

Μεταξὺ τῶν ἄλλων μέσων, ἅτινα κατὰ καιρὸς ἐπενόησαν οἱ λαθρέμποροι πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν Ἄργων τῶν τελωνείων, εἶνε καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῶν λαθρεμπορευμάτων διὰ κυνῶν, καταλλήλων πρὸς τοῦτο μορφουμένων. Εἰς τὰ βόρεια σύνορα τῆς Γαλλίας ἐφρονεῦθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν τελωνοφυλάκων κυνῶν, ὅστις ἔφερεν ἐφ' ἑαυτοῦ ἱκανὸν ἀριθμὸν σιγάρων, μετὰ μεγίστης δεξιότητος ἀποκεκρυμμένων. Οἱ λαθρέμποροι ἔκειραν ἐντελῶς τὸ ζῶον ἀπὸ τῶν ἰσχυίων μέχρι τῆς ὀμοπλάτης, ἀφῆκαν δ' ἀνεπαφον τὸ τρίχωμα τοῦ λοιποῦ σώματος. Τὸ οὕτως ἀποψιλωθὲν μέρος ἐκαλύπτετο διὰ χιτωνίσκου ἐκ δέρματος φέροντος τεχνητὸν τρίχωμα καθ' ὅλα ὅμοιον πρὸς τὸ φυσικὸν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ἐκ τούτου συγ-